

INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN
TUINBOUWGEWASSEN
WAGENINGEN

MEDEDELING 35

JULI 1952

NIEUWE AARDBEIRASSEN IN
WEST-EUROPA

DOOR

IR HESTER G. KRONENBERG

With an English summary (page 353):

New-Strawberry varieties in Western-Europa

NIEUWE AARDBEIRASSEN IN WEST-EUROPA

New Strawberry varieties in Western-Europe

INHOUD

Inleiding	343	Zweden	351
Groot-Brittannië	343	Voorlopige indruk van de geschiktheid voor verwerking	352
Duitsland	344	Samenvatting	353
België	348	Summary	353
Zwitserland	349	Literatuur	353
Oostenrijk	349		
Denemarken	350		

INLEIDING

Ons Nederlandse sortiment van aardbeien is nog geenszins bevredigend. De meeste in Nederland geteelde rassen zijn behept met een of meer ernstige gebreken, die wel gemakkelijk zijn te constateren, maar veel moeilijker op te heffen.

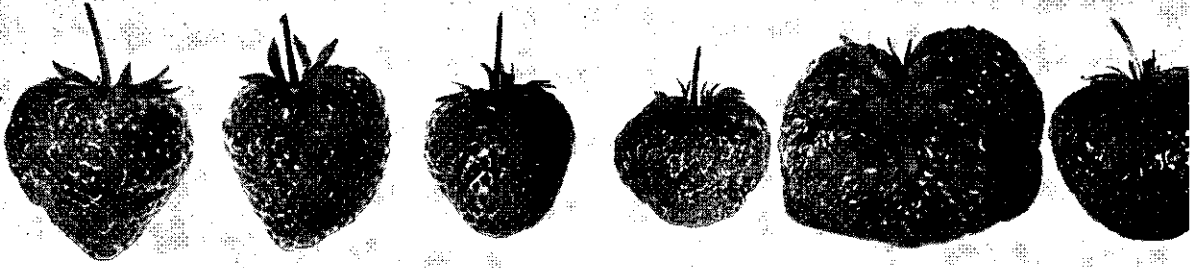
Een van de mogelijkheden tot het verkrijgen van betere rassen is rassen uit het buitenland te beproeven. Hoe dichter bij huis deze gekweekt zijn, des te groter is de kans, dat ze het ook in het Nederlandse klimaat zullen doen.

Sinds 1945 zijn er in de ons omringende landen van West-Europa verschillende nieuwe aardbeirassen geïntroduceerd die meer of minder opgang hebben gemaakt. Hoewel er in Nederland nog vrijwel geen of uiterst weinig ervaringen mee werden opgedaan, lijkt het ons toch gewenst er reeds thans iets over mede te delen. De hier vermelde gegevens zijn ten dele ontleend aan waarnemingen op onze proeftuin te Wageningen, ten dele aan gegevens uit de desbetreffende landen.

GROOT-BRITANNIË

De belangrijkste aanwinst is hier ongetwijfeld de *Auchincruive Climax* (foto 1). Deze is in 1939 in Schotland gewonnen door R. D. REID, werkend op het Horticultural Department van het West of Scotland Agricultural College te Auchincruive bij Ayr. Het ras werd geïntroduceerd in 1947. De Climax is speciaal gekweekt met het doel resistentie te verkrijgen tegen de in Schotland zo buitengewoon schadelijke zwamziekte rood wortelrot (*Phytophthora fragariae*). Hij werd gewonnen uit een kruising tussen het resistente Amerikaanse ras Aberdeen met een F3 zaailing van een onbekend, eveneens resistent, Schots ras.

De Auchincruive Climax is een goede groeier en maakt veel blad. De bloemtrossen zijn vrij kort, waardoor de bloemen gewoonlijk onder het blad staan. De rijptijd is tamelijk laat. De vruchten zijn vrij groot, kegelvormig, regelmatig, helderrood van kleur, met oranje vruchtvlees, sappig en tamelijk stevig. De smaak is goed, met een

duidelijk aroma. De vruchten plukken nogal moeilijk zonder dop. Soms enige na-jaarsoogst.

In West-Brabant zijn in 1951 een aantal percelen in productie geweest, die een goede opbrengst hebben gegeven. Over het algemeen is 1951 trouwens een buitengewoon gunstig aardbeienjaar geweest. Er zal echter een langere ervaring dan van enkele jaren nodig zijn om te kunnen beoordelen, hoe de Climax hier voldoet en hoe dit ras zich houdt in de oudere teeltgebieden, waar het aan besmettingen door tal van ziekten en plagen is blootgesteld. We vernamen reeds, dat er al enige degeneratie valt op te merken. Het is dan ook van groot belang, dat van een dergelijk ras, waarvan men veel verwacht, direct gezond plantmateriaal wordt afgezonderd en in een gezonde omgeving wordt in stand gehouden en vermeerderd.

Het is zeer jammer, dat dit ras sinds enkele jaren symptomen van voorjaarsbont vertoont, zowel in Engeland als in ons land. Aan ieder die dit ras aanplant of vermeerdert, willen we de raad geven, alle planten die enig voorjaarsbont vertonen, direct te verwijderen. Bij andere rassen (Moutot) is gebleken, dat dit verschijnsel daardoor zeer beperkt, zelfs praktisch geheel geëlimineerd kan worden.

Cambridge-zaailingen

In 1946 zijn door D. BOYES op het Horticultural Research Station van de School of Agriculture aan de University of Cambridge een groot aantal (± 40) aardbei-zaailingen in omloop gebracht. Deze werden vervolgens vermeerderd op de Kingsley Fruit Farm te Bordon (Hants). Sindsdien is gebleken, dat vele dezer zaailingen reeds met virus besmet zijn, terwijl een ander nummer in de praktijk zo buitengewoon gevoelig bleek te zijn voor krinkel-virus, dat het daaraan reeds in één jaar te gronde kan gaan. Dit is zeer jammer, daar er vermoedelijk waardevol materiaal bij is. Verschillende nummers worden momenteel nog verder in de praktijk geprobeerd en het is zeer goed mogelijk, dat er enkele worden gevonden die onder bepaalde cultuur-omstandigheden goed voldoen. Zeer gunstig wordt er in het algemeen echter niet over geoordeeld.

DUITSLAND

Nieuwe rassen zijn hier: Macherauch's Frühernte en Regina, beide gewonnen op het Max Planck Institut te Voldagsen (vroeger het Kaiser Wilhelm Institut te Müncheberg);

3. Macherauch's Frühernte

4. Reuszrath's Allerfrüheste

verder een aantal rassen onder nummer, gewonnen door dr R. VON SENGBUSCH, in opdracht van de diepvriesindustrie te Hamburg; tenslotte een aantal andere rassen, zoals: Dithmarschen, Georg Soltwedel en Reuszrath's Allerfrüheste. Op al deze rassen rust het Duitse kwekersrecht; ten gevolge daarvan kunnen ze niet vrij in Nederland worden verhandeld.

1. Dithmarschen [10]. Foto 2.

Gewonnen door HORSTMANN. Het is een middelmatig laat ras en vertoont veel overeenkomst met de Oberschlesien, maar is enkele dagen eerder rijp. De meeldraden zijn goed ontwikkeld. Te Wageningen waren de vruchten middelmatig van grootte, kegelvormig, vrij donkerrood van kleur, met witachtig, sappig vruchtvlees, dat vrij stevig is. De smaak was matig en tamelijk zuur. Laat zich niet plukken zonder dop.

Het ras bleek te Wageningen buitengewoon gevoelig te zijn voor rode-vlekziekte (*Diplocarpon earliana*), waaraan de planten zonder bespuiting vrijwel geheel te gronde gingen. In een vochtig klimaat als Nederland is deze gevoeligheid een groot bezwaar.

2. Macherauch's Frühernte [9]. Foto 3

Gewonnen in 1936 door F. GRUBER op het Max Planck Instituut te Voldagsen uit een kruising tussen Deutsch Evern en een zaailing van een Amerikaans ras. Het ras is zeer vroeg. De vrucht wordt beschreven als groot, lang kegelvormig, iets halsvormig en met een grote kelk. De kleur is helderrood; het vruchtvlees is eveneens rood. De smaak is fijn, zwak zuur en aromatisch. Matig stevig. Tot op het einde van de oogst blijven de vruchten goed op grootte. Goed winterhard en bestand tegen droogte. Nog vrijwel geen ervaring hiermee in Nederland; wellicht proefsgewijs te proberen.

3. Regina [9]

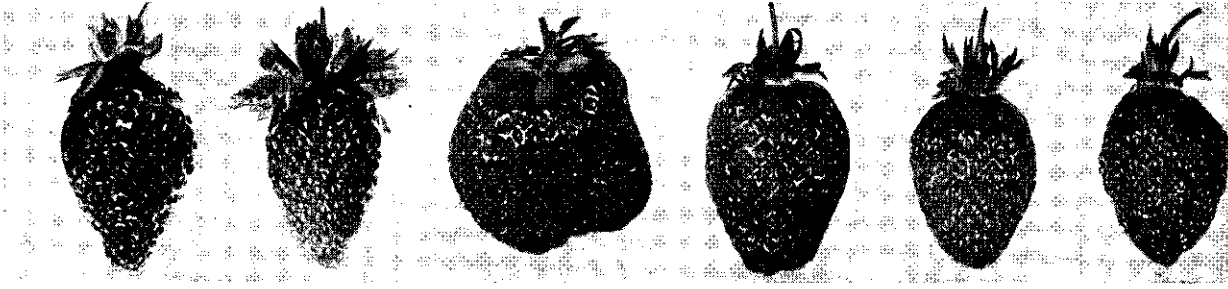
Evenals het vorige ras gewonnen op het Max Planck Instituut uit dezelfde kruising als het vorige van Deutsch Evern met een zaailing uit een Amerikaans ras.

Vermeld wordt, dat het zeer vroeg is en daardoor geschikt voor de teelt onder glas. De vruchten zijn lang kegelvormig, stevig en goed vervoerbaar. Witachtig vruchtvlees. Grote kelk. De smaak wordt beschreven als goed, met iets meer aroma dan Deutsch Evern. In Duitsland goed winterhard en goed bestand tegen droogte. Ook weinig schade door aardbeimijt. Nog geen ervaring in Nederland.

4. Reuszrath's Allerfrüheste [10]. Foto 4

Gewonnen door REUSZRATH, de directeur van het groenteteelt-proefstation te Fünfhausen in Vierlanden bij Hamburg. Even vroeg als Deutsch Evern. De planten zijn spoedig uitgeput. De vruchten zijn kort kegelvormig; middelmatig van grootte, maar vooral op het einde van de oogst klein. De kleur is vrij donkerrood en het vruchtvlees is oranje-rood en stevig.

5. Georg Soltwede

De smaak is matig. Volgens mededeling van VAN DEN HOEK, VAN DER HEIDE en PETTINGA [2] wordt dit ras door het Sortenregister vanwege de slechte smaak niet aanbevolen.

5. Georg Soltwedel [9, 10]. Foto 5

In Duitsland tegenwoordig veel aangeplant in plaats van Oberschlesien [2]. Meeldraden goed ontwikkeld. De vruchten zijn middentijds rijp, vrij groot, met een zeer typische vorm, die lang kegelvormig tot iets cilindrisch is; kleur donkerrood, evenals het vruchtvlees.

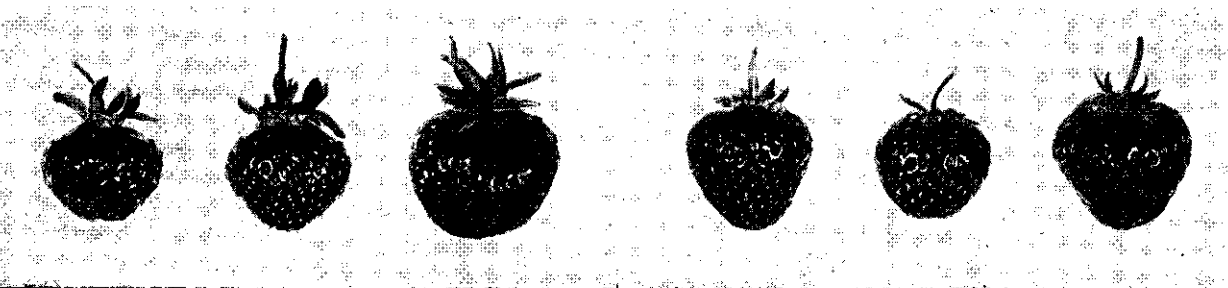
Stevig, maar vaak iets droog en vezelig. Te Wageningen was de smaak matig tot vrij goed met een tamelijk sterk aroma.

De productiviteit kan goed zijn, mits het ras vrij van virus kan worden gehouden. Te Wageningen bleek het hiervoor namelijk uiterst gevoelig; besmette planten degenererden spoedig. Het is niet onmogelijk, dat in Duitsland het virusprobleem minder ernstig is en deze gevoeligheid voor virus daar niet zo als een bezwaar geldt.

6. De Senga-rassen

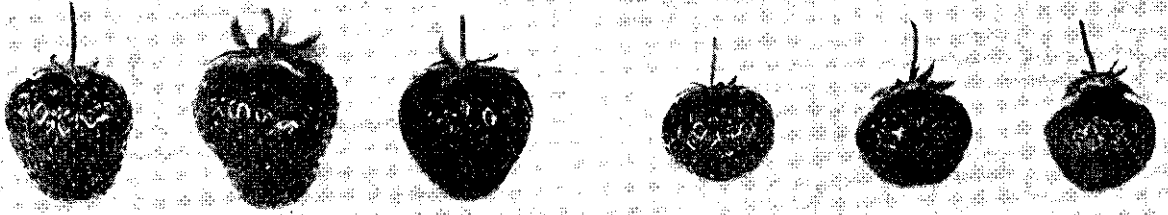
Met het doel aardbeien te winnen die beter geschikt zijn voor de conservering, in het bijzonder voor de diepvriesindustrie, werd in 1942 door R. VON SENGBUSCH bij Hamburg begonnen met kweekwerk van aardbeien. Kruisingen werden gemaakt tussen Europese en Amerikaanse rassen. Hieruit ontstond een aantal goede rassen, waarvan op het ogenblik onderstaande nummers het meest op de voorgrond treden. De gegeven omschrijving is ontleend aan gegevens uit de literatuur [5, 6, 8, 12], ten dele aan eigen waarnemingen. Het woord „Senga” is als merknaam internationaal beschermd.

Senga 16. Foto 6. Volgens Duitse ervaringen zeer geschikt voor conservering op sap en voor invriezen, maar weinig productief. De vruchten zijn van een middelmatige grootte, kort kegelvormig, iets halsvormig; de kleur is vrij donkerrood, het vruchtvlees rood; sappig. De smaak is matig met een vrij sterk aroma. Stevig. Dopt moeilijk. Laat.

6. Senga 16

7. Senga 29

Senga 29. Foto 7. Volgens Duitse ervaringen zeer geschikt zowel voor invriezen als voor conservering op sap. De vruchten zijn stevig, regelmatig, van een middelmatige grootte, vrij donkerrood, met rood vruchtvlees, sappig, vrij goed van smaak, en met een uitgesproken aroma. Dopt niet. Middentijds

Senga 54. Foto 8. Zeer productief. Volgens Duitse ervaringen niet geschikt voor conservering op sap, wel voor invriezen. Vruchten middelmatig groot, stevig, tamelijk lang kegelvormig, iets halsvormig. Helderrood, vruchtvlees licht oranje; zeer sappig. Goed van smaak met een vrij sterk aroma. Middentijds.

Senga 65. Volgens Duitse ervaring geschikt voor conservering op sap en voor invriezen. Middentijds. Geen eigen gegevens.

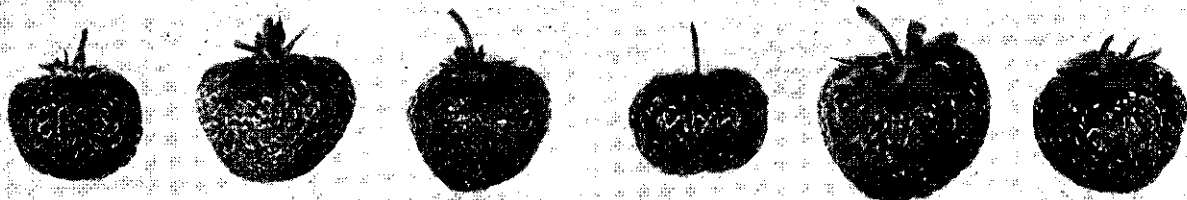
Senga 145. Foto 9. Middelmatig grote, tamelijk stevige, vrij kortkegelvormige vruchten. Helder- tot vrij donkerrood; vruchtvlees oranje, tamelijk sappig. Smaak vrij goed met een sterk, perzikachtig aroma. Dopt. Vroeg.

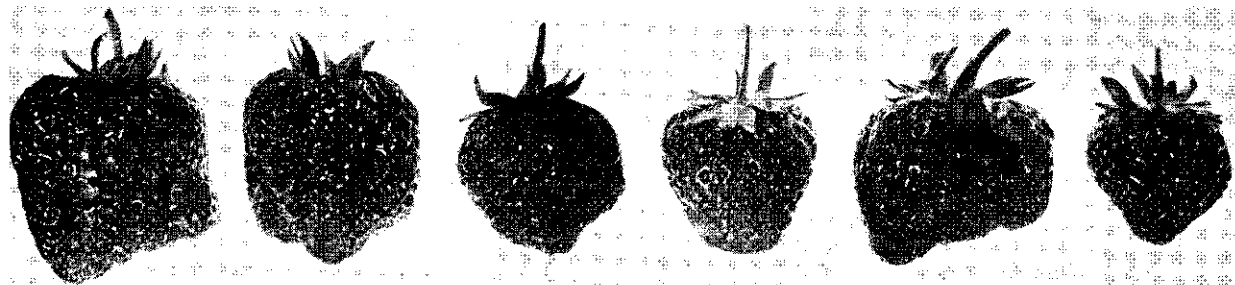
Senga 146. Foto 10. Vruchten middelmatig groot, kegelvormig, iets halsvormig. Kleur licht tot vrij donkerrood; vruchtvlees lichtoranje, vrij sappig. Smaak goed, met sterk aroma. Vrij stevig. Dopt soms goed. Vroeg.

Senga 242. Volgens Duitse ervaringen zeer geschikt voor conservering op sap, maar niet voor invriezen. Vruchten vrij klein, zeer stevig, donkerrood van kleur, zowel uitwendig als het vruchtvlees. Tamelijk lang kegelvormig, iets halsvormig. Smaak goed met een sterk aroma. Sappig. Dopt moeilijk. Vroeg.

Senga 752. Volgens Duitse ervaring [12] zeer geschikt voor conserveren en voor invriezen. Kleur zowel uitwendig als inwendig donkerrood. Vroeg. Geen eigen waarnemingen op het veld.

Senga 188. Volgens Duitse ervaring geschikt voor conservering en invriezen. Uitwendige en inwendige kleur der vruchten rood. Stevig. Laat.

BELGIË

1. *Triomphe de Tihange* [1]. Foto 12 en 14. Aanvankelijk *Précoce* genaamd; omstreeks 1942 ontstaan op het bedrijf van SCHOLLIERS te Tihange, aan de Maas in Oost-België. Het is een zeer forse groeier, zeer winterhard. Vrij vroeg, met grote, kegelvormige, donkerrode vruchten met rood vruchtvlees; stevig en goed vervoerbaar. Goede smaak en zeer aromatisch. Plukt niet zonder dop.

2. Men verwarre dit ras niet met *Merveilleuse de Tihange* (= *Ville de Paris*) die eveneens langs de Maas bij Huy-Tihange wordt geteeld (foto 12). De vruchten van de *Merveilleuse* zijn, evenals van de *Triomphe*, zeer stevig, uitwendig donkerrood, met oranje-rood vruchtvlees, dat zeer aromatisch is. De rijptijd ligt echter wat later. Hij dopt niet. Een ander punt van onderscheid is de beharing van de bladsteel, die bij de *Merveilleuse* afstaand en bij de *Triomphe* aanliggend is.

Leopold III en Roem van Vlaanderen

Beide rassen zijn geïntroduceerd door de Belgische Boerenbond te Leuven. We hebben er tot nu toe te weinig van gezien om er een oordeel over te hebben.

3. *Leopold III* is geïntroduceerd in 1937. Hij wordt beschreven met langwerpige (volgens onze terminologie hoogronde tot kort kegelvormige) vruchten, die gegroefd zijn en donkerrood. Het vruchtvlees is witachtig, de smaak matig, met een duidelijk aroma. Matig vroeg. Niet doppend. (Foto 11).

4. *Roem van Vlaanderen*. Rijpt iets na *Deutsch Evern* en wordt aanbevolen voor warm en koud glas en voor de volle grond. Geschikt voor verse consumptie. De vruchten zijn kegelvormig, iets halsvormig met oranje-keurig vruchtvlees. Goed van smaak, met een duidelijk aroma.

14. *Triomphe de Tihange* by Huy-Tihange aan de Maas in België

ZWITSERLAND

Op het Proefstation te Wädenswil zijn de laatste tijd enkele nieuwe rassen gewonnen, namelijk Wädenswil 1, 2, 3 en 4. Op onze proeftuin bleken Wädenswil 2, en 3 zeer gevoelig en Wädenswil 1 vrij gevoelig te zijn voor virus. Een beoordeling van de gezonde rassen was daardoor niet meer mogelijk. Deze gevoeligheid voor virus is in Zwitserland waarschijnlijk een geringer bezwaar dan hier.

Wädenswil 4. [7]

Wädenswil 4 is gewonnen uit een kruising tussen twee selecties onder nummer en stamt af van de rassen Späte von Leopoldshall, Hansa, Sieger en Osterfee. Het ras is in 1948 in de handel gebracht.

Volgens opgave rijpt het ras middentijds. De vruchten staan aan korte, stevige, sterk vertakte vruchstelen en liggen onder het blad. De vruchten zijn kort kegelvormig, vrij donkerrood, met vrij stevig, rood vruchtvlees; aromatisch en iets zurig. In Zwitserland kan het ras zonder dop worden geplukt. Resistent tegen droogte en witte-vlekziekte (*Mycosphaerella fragariae*).

OOSTENRIJK

Kuntner's Triumph

Voor velen zal deze naam geen onbekende zijn. Kuntner's Triumph (ook wel „Wunder-Erdbeere" genaamd) is afkomstig van een tuinbouwbedrijf in Oostenrijk en in 1950 en 1951 in Nederland geïmporteerd. Hij wordt beschreven als een doordragende, grootvruchtige aardbei, die bijzonder productief is. Alleen in het eerste jaar vormen de planten enkele uitlopers, in het tweede jaar in het geheel geen. De vermeerdering is daardoor moeilijk.

De in Nederland als Kuntner's Triumph verhandelde planten hebben echter niet aan de gewekte verwachtingen voldaan. De planten waren uitermate klein van stuk, en daar ze bovendien geen resten van uitlopers hadden, leken ze meer op zaailingen dan op uitloperplanten.

De mening met een populatie van zaailingen, en niet met een kloon van één ras te maken te hebben, vond bevestiging in het uiterlijk van de planten; onderling vertoonden deze vrij grote verschillen in groei-kracht, groeiwijze en ook in bloeitijd. Een aantal begon voor de tweede maal eind Augustus-begin September opnieuw te dragen, een ander deel deed dit absoluut niet. De productie van rijpe vruchten te Wageningen was slechts gering.

Op grond van eigen en anderer ervaring kunnen we de Kuntner's Triumph derhalve dan ook niet aanbevelen.

Een enkele opmerking over *doordragende aardbeien* zij hieraan toegevoegd.

Het is bekend, dat de bloemaanleg van aardbeien sterk afhankelijk is van de daglengte. Normaal eenmaal per jaar dragende rassen gaan pas tot bloemaanleg over, indien de dagen korter worden; Deutsch Evern b.v. komt tot bloemaanleg bij een daglengte van 14 uur of korter. Midden in de zomer, wanneer de daglengte in Nederland 16 uur of zelfs meer bedraagt, wordt hierbij geen bloemaanleg opgewekt. Remonterende of doorbloeiende rassen reageren echter anders. Er bestaan hiervoor twee mogelijkheden:

a. De bloemaanleg wordt niet beïnvloed door de daglengte, maar gaat gedurende de gehele zomer voort (dagneutrale planten).

b. De bloemaanleg is reeds bij een vrij lange daglengte mogelijk, maar niet, indien een bepaalde daglengte wordt overschreden. Indien men een ras uit een zuidelijker streek naar het Noorden brengt, waar de dagen in de zomer langer zijn, kan het zijn, dat juist deze grens, waar bij bloemaanleg nog net mogelijk is, wordt overschreden, en dat het ras, dat bijvoorbeeld in Spanje

een productieve doordrager was, in Nederland na de normale Juni-oogst in het geheel geen vruchten meer produceert. Alleen door proefnemingen kan men er achter komen, hoe een bepaald ras reageert. Te voorspellen is het niet.

DENEMARKEN

In 1948 zijn door E. CHRISTIANSEN op het Proefstation te Spangsbjerg bij Esbjerg in Denemarken enkele nieuwe aardbeirassen geïntroduceerd, namelijk Freja, Ydun en Rubin.

Freja [13, 14]

Freja is ontstaan uit een kruising tussen zaailing no. 7441 (Deutsch Evern × Späte von Leopoldshall) × Culver, en geïntroduceerd in het voorjaar van 1948. Hij wordt beschreven als een krachtige groeier met lange, iets rood gekleurde bladstelen, die een iets naar beneden gerichte beharing hebben; de afzonderlijke blaadjes zijn langer dan breed, vlak en aan de onderzijde sterk behaard; de bladbasis is smal wigvormig. De bladkleur is mat lichtgroen.

De vruchten zijn regelmatig, kegelvormig, middelmatig van grootte, glanzend helderrood en goed houdbaar. In Denemarken was de opbrengst 80 % hoger dan van Deutsch Evern. De smaak is vrij slecht.

Zelf hebben we het ras nog nooit goed kunnen beoordelen, daar het ontvangen materiaal heterogeen was en naast tweeslachtige ook vrouwelijke planten bevatte, zodat we niet wisten, welke nu eigenlijk de Freja's waren. Ook op de proeftuin te Berlikum had men dezelfde ervaring met een andere zending. Volgens Zweedse gegevens is Freja vrouwelijk. Overigens meen ik dat we wel af kunnen zien van een verdere beproeving van dit ras, daar men het in Denemarken zelf reeds heeft laten schieten vanwege de slechte smaak.

Ydun [13, 14]

Ydun is uit dezelfde kruising ontstaan als Freja en eveneens in voorjaar 1948 geïntroduceerd. In Denemarken heeft dit ras buitengewoon hoge opbrengsten gegeven; in proeven gemiddeld 237 kg per are, tegenover Deutsch Evern 100 kg per are; ook in de praktijk blijken zeer hoge opbrengsten te worden bereikt. Vooral op kleigrond bleek de kwaliteit van de vruchten echter zeer matig te zijn, maar toch beter dan van Freja. Op de lichte zandgrond van Spangsbjerg was de kwaliteit veel beter dan op klei. In Denemarken verwacht men, dat het ras vanwege zijn hoge opbrengsten nog wel enige tijd geteeld zal worden, hoewel de kwaliteit minder is dan van de andere geteelde rassen. De voorkeur van het publiek zal tenslotte over het lot van dit ras moeten beslissen.

Volgens Deense beschrijvingen lijkt Ydun sterk op Freja, maar zij heeft een iets lagere, meer rechtopgaande groeiwijze en glanzend donkergroen blad, met korter, eveneens iets rood gekleurde, bladstelen; de beharing van de bladsteel is lang en iets benedenwaarts gericht; de blaadjes zijn iets langer dan breed, aan de onderzijde sterk behaard, iets gegolfd. De bladbasis is breed wigvormig. Vaak 4-5 tallige bladeren. De vruchten gelijken in uiterlijk zeer veel op die van Freja; ze zijn regelmatig, kegelvormig, helderrood, iets donkerder dan van Freja. De smaak is zeer matig, iets zuur. Lijkt minder geschikt voor verwerking.

Rubin [13, 14]

Rubin is ontstaan uit dezelfde kruising als de beide voorgaande rassen en in najaar 1948 geïntroduceerd. Rubin is de vroegste dezer 3 rassen. De groei is fors en breed; de bladkleur glanzend blauwig-groen; de bladsteel is groen, met iets benedenwaarts gerichte haren. De blaadjes zijn even lang als breed en regelmatig van vorm; de bladoppervlakte is vlak en slechts zwak behaard; de bladbasis is breed afgerond. De vruchten worden beschreven als kortkegelvormig en iets onregelmatig. De kleur is diep donkerrood; de smaak is pittig en zwak zuur. Volgens Zweedse gegevens is het ras vrouwelijk.

ZWEDEN

Ook in Zweden zijn in de laatste tijd nieuwe aarbeirassen gekweekt, namelijk door E. JOHANSSON op de Statens Trädgårdsskola te Alnarp, in Zuid-Zweden. De rassen Inga en Luna zijn reeds in 1933 geïntroduceerd, Silva in 1940 en in 1951 is er weer een nieuw ras in de handel gebracht, namelijk Indra.

1. *Indra* [3]

Indra is ontstaan uit een kruising in 1936 tussen de rassen Southland × Luna. Het wordt beschreven als een krachtige groeier, met tweeslachtige bloemen en een goede vruchtbaarheid. De vruchten zijn middelmatig tot betrekkelijk klein van grootte, het laatste vooral soms op het einde van de oogst. Ze zijn kegelvormig, helderrood, met lichtrood vruchtvlees, zeer stevig, sappig, zoet van smaak, met een lekker bosaardbei-aroma. De vrucht is uitstekend voor verse consumptie, maar wordt in Zweden minder geschikt geacht voor verwerking dan Inga, vanwege de lichter rode kleur.

2. *Inga* [4]

Inga is gewonnen uit een kruising in 1924 tussen de rassen Frau Direktor Echtermeyer × Vicomtesse Héricart de Thury. De zeer goede kwaliteit maakt de vruchten volgens Zweedse ervaring zowel geschikt voor verse consumptie als voor verwerking. Het ras is matig vroeg tot middentijds. De vruchten zijn kegelvormig of iets wigvormig; de kleur is donkerrood en het vruchtvlees rood. De smaak is zeer goed en sterk aromatisch.

3. *Luna* [4]

Luna is gewonnen uit een kruising in 1924 tussen Späte von Leopoldshall × Vicomtesse Héricart de Thury. De vruchten worden beschreven als iets wigvormig en van een middelmatige grootte; donkerrood. De smaak is zoet en zeer aromatisch. Rijpt in Zweden 10-12 dagen later dan Deutsch Evern. Geschikt voor verse consumptie, minder geschikt voor verwerking.

4. *Silva* [4]

Silva is ontstaan uit zaad van vrijbestoven Lucida Perfecta, een nauw aan de wilde *Fragaria chiloensis* verwant ras; hiervan is onder meer het leerachtige, vrij donkergroene blad afkomstig. De bloemen zijn tweeslachtig. De vrucht is tamelijk lang kegelvormig, helderrood en inwendig witachtig-rose van kleur. Tamelijk stevig, goed houdbaar. In Wageningen was de smaak matig, met een sterk aroma. Niet doppend. Grote kelk. Rijptijd middentijds.

5. *Abundance*

Als het beste ras voor verwerking geldt in Skandinavië nog steeds de Abundance. Dit is een zeer oud ras; het kwam in 1884 reeds in Denemarken voor. Het wordt beschreven als een matige groeier, met betrekkelijk weinig blad, maar daarentegen zeer talrijke en sterk vertakte bloeiwijzen, zodat de plant tijdens de bloei overdekt is met bloemen. De vruchten zijn middelmatig van grootte tot klein; het laatste vooral tegen het einde van de oogst. Ze zijn niervormig tot breedronde, en donkerrood. Ze laten gemakkelijk los van de kelk (doppen).

De vruchten zijn stevig en daardoor goed vervoerbaar en goed houdbaar; ook goed bestand tegen regen. De kwaliteit is door een zure smaak slechts matig voor verse consumptie, maar uitstekend voor verwerking. De planten zijn goed winterhard en op goede grond en bij voldoende vochtigheid zeer productief, maar ze zijn slecht bestand tegen droogte. In Duitsland komt het ras voor onder de naam van „Amerikanische Volltragende”.

VOORLOPIGE INDRUK VAN DE GESCHIKTHEID VOOR VERWERKING

In 1951 werden van verschillende der genoemde rassen kleine hoeveelheden verwerkt, namelijk ingevroren en ingeblikt op het Instituut voor Bewaring en Verwerking van Tuinbouwproducten (I.B.V.T.) en geweekt op het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen (I.V.T.). In de afgelopen winter werden deze monsters gezamenlijk door enkele personen van het I.B.V.T. en het I.V.T. beoordeeld.

Natuurlijk is het uitgesloten op grond van deze ervaringen van slechts één jaar een uitspraak te doen over de geschiktheid dezer rassen voor verwerking. Toch geven we de verkregen indruk onder veel voorbehoud in bijgaande tabel. Men beschouwe deze echter als zeer voorlopig.

Tevens geven we in deze tabel het resultaat van een beoordeling van de gesteriliseerde vruchten van een aantal rassen door J. KOCH te Geisenheim [8].

Beoordeling door:	I.B.V.T. en I.V.T. (1951)		J. KOCH [8]
Rassen	Geschiktheid voor		
	snelvriezen	inblikken	wecken (sterilisatie)
<i>Groot-Brittannië:</i> Auchincruive Climax	zeer goed	vrij goed	
<i>Duitsland:</i> Georg Soltwedel	matig	zeer matig	
Senga 16	onvoldoende; weinig smaak en aroma; te donker van kleur	—	zeer goed
Senga 29	goed	zeer goed	goed
Senga 54	matig	matig	bevredigend
Senga 145	matig	zeer goed	bevredigend
Senga 146	goed	onvoldoende (weinig smaak en aroma)	onbevredigend
Senga 242	matig	matig	goed
Senga 752 (uit Duitsland ontvangen monster) . .	zeer goed	zeer goed	
<i>België:</i> Merveilleuse de Tihange . .	vrij goed	vrij goed	
Triomphe de Tihange . . .	vrij goed	vrij goed	
<i>Zweden:</i> Silva	—	onvoldoende (weinig smaak en matig aroma)	
<i>Zwitserland:</i> Wädenswil 4	onvoldoende (slechte consistentie)	vrij goed	
Deutsch Evern			slecht
Madame Moutot			slecht

De meeste Senga-rassen, met uitzondering van Senga 752, en ook Merveilleuse de Tihange, waren wel zeer donkerrood van kleur. Het I.B.V.T. merkt daarbij op, dat het de vraag is, of het Nederlandse publiek deze donkere kleur zal prefereren boven de frisrode kleur van andere rassen.

SAMENVATTING

De laatste tijd zijn in West-Europa verschillende nieuwe aardbeirassen geïntroduceerd. Daar er veel belangstelling bestaat voor nieuwe rassen ter vervanging van de minder bevredigende, thans geteelde, wordt op grond van buitenlandse en eigen gegevens een kort en voorlopig overzicht gegeven van de belangrijkste en meest genoemde rassen. Dit wil nog allerminst zeggen, dat een teelt of beproeving op groter schaal van alle genoemde rassen kan worden aanbevolen. Slechts enkele bieden thans perspectieven, zoals de Auchincruive Climax, en misschien enkele Senga-rassen. Andere moeten worden afgeraden; namelijk Dithmarschen, Freja en Kuntner's Triumf. Met een groot aantal rassen hebben we nog te weinig of in het geheel geen ervaring in eigen land, zodat ze niet, of hoogstens voor beproeving op een proeftuin in aanmerking komen, en sommige eventueel op kleine schaal door telers geprobeerd zouden kunnen worden. De voor ons zo belangrijke eigenschap dat de vruchten op het veld gemakkelijk zonder dop geplukt kunnen worden, wordt slechts weinig aangetroffen, zoals in een enkel Senga-ras, en volgens opgave ook in Wädenswil 4 en Abundance.

In samenwerking met het Instituut voor Bewaring en Verwerking van Tuinbouwproducten (I.B.V.T.) werden van een aantal rassen ingeblikte, geweekte en ingevroren monsters beoordeeld. De uitkomsten van deze proeven over slechts een jaar worden onder zeer veel voorbehoud medegedeeld.

SUMMARY

Many people are looking for new and better varieties of strawberries. Several new varieties have been introduced in Western-Europe of late. Notes on many of them are given in this paper. Experiences are mostly very scarce and these remarks are based mainly on foreign literature and some observations made in our experimental field. We do not recommend trials on a large scale with all these varieties. Only some are promising, such as Auchincruive Climax and perhaps one or more Senga-varieties. Some other varieties as Dithmarschen, Freja, Kuntner's Triumph, cannot be recommended. With respect to most varieties however we do not have enough experience yet to say something about their behaviour here; they might be planted in trials on a very small scale only. The important quality of capping is only found in a very small number of varieties, viz. in a Senga variety, and according to literature, in the varieties Wädenswil 4 and Abundance.

Samples of a number of varieties have been canned and frozen by the Institute of Research on Storage and Processing of Horticultural Products. The results of these very preliminary tests of one year are given in the table.

LITERATUUR

1. HABRAN, R.: La Fraise „Triomphe de Tihange". *Le Bull. Hort.* **2**, 1947: 230.
2. HOEK, A. P. VAN DEN, R. VAN DER HEIDE en J. J. PETTINGA: De tuinbouw in het Noorden van de Duitse Bondsrepubliek. *Meded. Dir. Tuinb.* **14**, 1951: 861—873.
3. JOHANSSON, E.: Indra- en ny jordgubbssort från Alnarp. *Sverig. Pom. Fören. Årsskr.* **51**, 1950: 237—240.

4. JOHANSSON, E., N. ÖSTLIND, Å. NYHLÉN och S. E. LENANDER: Sortförsök med jordgubbar 1937—1945. Medd. nr 32. Statens Trädgårdsförsök 1946, 72 pp.
5. JORDAN, C. und R. VON SENGBUSCH: Senga-Erdbeersorten. Deutsche Baumschule 3, 1951: 1-2.
6. JORDAN, C., E. NAUJOKS und R. VON SENGBUSCH: Einige Erdbeer-Neuzüchtungen. Gartenwelt 1950: nr 3 und 5.
7. KOBEL, F. und H. SPRENG: Neuzeitliche Obstbautechnik und Tafelobstverwertung. Buchverlag Verbandsdruckerei A.G., Bern 1949, 475 pp.
8. KOCH, J.: Zur Beurteilung verschiedener Erdbeersorten für die Konserven-Industrie. Industr. Obst-u. Gemüseverwertung. 1951 (21/22).
9. LUEDELING, D. und O. MACHERAUCH: Ratgeber für den Gartenfreund. ± 1951.
10. MACHERAUCH, O.: Die Kultur der Erdbeeren. Fruchtbare Erde, H. Bayer. Landw.sch. Verl. München. 1950. 35 pp.
11. MACHERAUCH, O.: Kritik der Erdbeersorten. Deutsche Baumschule 2, 1950: 190—193.
12. MOHRENWEISER, D.: Wertvolle Erdbeer-Neuzüchtungen. Deutsche Baumschule 3, 1951: 291—294.
13. STATENS FORSØGSMØKSELSKAPET: Forsøg med Jordbaersorter 1945—1947. 411 Meded. Statens Forsøgsmøkselskab i Plantekultur. 29 Jan. 1948; 4 pp.
14. THORSRUD, J.: Identifisering av de mest vanlig dyrka jordbaersortene. Frukt og Baer 3, 1950: 49—54. Oslo.

MEDEDELINGEN ¹⁾ VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

1. Hubbeling, N. Vatbaarheid van stamslabonenrassen voor ziekten, welke met het zaaizaad overgaan. 2e druk, Maart 1946	f 0,10
2. Banga, O. Onderzoek naar de cultuurwaarde van enige nieuwe tuinbonenrassen. September 1945	Uitverk.
3. Banga, O. Shuikoolproblemen in Amerika. September 1946	f 0,50
4. Algemene Veredelingsdagen 1946. Verslag van voordrachten en discussies. Maart 1947	f 0,50
5. Banga, O. Rassenkeuze en rassenveredeling bij groentegewassen in Oostenrijk. November 1947	Uitverk.
6. Banga, O. Krotenstudies. Nov./Dec. 1947	f 0,25
I. Invloed van de zaaitijd op de productiviteit van de kroten.	
II. Invloed van de zaaitijd op de loofontwikkeling van kroten.	
7. Banga, O. De veredeling van de aardbei in de V.S. van Amerika. December 1947	f 0,60
8. Algemene Veredelingsdagen 1947. Verslag van voordrachten en discussies. Juli 1948	f 1,15
9. Banga, O. De veredeling van tuinbouwgewassen in de V.S. van Amerika. Juli 1948	Uitverk.
10. Banga, O. Krotenstudies. November 1948.	f 0,25
III. Vernalisatie en devernalisatie van bieten.	
IV. Verschillen in schiet-neiging bij verschillende rassen en selecties van platte of ronde kroten.	
11. Algemene Veredelingsdagen 1948. Verslag van voordrachten en discussies. December 1948	f 1,05
12. Banga, O. Het kweken van nieuwe vruchtboomonderstammen in Engeland. Maart 1949	f 0,20
13. Banga, O. en Hester G. Kronenberg. Teelt en veredeling van aardbeien in België. Juni 1949	f 0,20
14. Banga, O. Krotenstudies. Juli 1949	f 0,50
V. De invengende vleeskleur van kroten. Haar beoordeling bij rassenvergelijking en selectiewerk.	
15. Andeweg, J. M. Veredelingsdoeleinden en -resultaten bij de tomaat. September 1949	f 0,20
16. Hubbeling, N. Veredelingsdoeleinden bij slabonen. September 1949	f 0,20
17. Algemene Veredelingsdagen 1949. Verslag van voordrachten en discussies. Mei 1950	f 1,40
18. Zeventien korte artikelen voor boomkwekers. Juni 1950	Uitverk.
19. Banga, O. Krotenstudies. September 1950	f 1,50
VI. De invloed van het loof op de groeisnelheid van de knol.	
VII. Classificatie van platte en ronde kroten naar knolindex, niveau van loofprestatie en groeisnelheid.	
20. Andeweg, J. M. en M. Keuls. Praktijkproeven tomaten 1948—1949. October 1950	f 0,75
21. Banga, O. Krotenstudies. November 1950. VIII. Veredelingsmethodiek bij de rode biet	f 0,25
22. Kronenberg, H. G. Teelt en veredeling van fruitgewassen in Zwitserland. December 1950	f 0,25
23. Banga, O. en J. Sneepp. Veredeling van tuinbouwgewassen in Denemarken. December 1950	f 0,25
24. Floor, J. Het enten van noten. Januari 1951	f 0,35
25. Floor, J. De vermeerdering van onderstammen voor fruitgewassen. Augustus 1951	f 0,75
26. Banga, O. Bescherming van de kwekerseigendom. September 1951	f 0,40
27. Sneepp, J. Selectie op het juiste tijdstip. September 1951	f 0,35
28. Floor, J. Onderstammenonderzoek. September 1951	f 0,40
29. Gerritsen, C. J. Walnutenteelt. September 1951	f 0,45
30. Kronenberg, H. G. (I.V.T.) en H. J. de Fluiter (I.P.O.). Resistentie van frambozen tegen de grote frambozenluis <i>Amphorophora rubi</i> Kalt. October 1951	f 0,40
31. Sneepp, J. De betekenis van de andromonoecische planten voor de veredeling van <i>Asparagus officinalis</i> L. November 1951	f 0,35
32. Algemene Veredelingsdagen 1951. Verslag van voordrachten en discussies. Maart 1952	f 2,50
33. Banga, O. Protection of the breeder's work. April 1952	f 0,45
34. Sonnaville, P. de. De mirabelleteelt. April 1952	f 0,40
35. Kronenberg, Hester G. Nieuwe aardbeirassen in West-Europa. Juni 1952	f 0,35

RASSENLIJSTEN ¹⁾ UITGEGEVEN DOOR HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

Eerste Beschrijvende Rassenlijst voor Griendhout, 1940. Redacteur Ir W. D. J. Tuinzing. (Uitgegeven door de N.A.K., maar verkrijgbaar bij het I.V.T.)	f 0,17
Tweede Beschrijvende Rassenlijst voor Populieren, Wilgen en Iepen, 1947. Redacteur Prof. Dr G. Houtzagers	f 0,50
Vierde Beschrijvende Rassenlijst voor Groentegewassen, 1951. Redacteur Dr O. Banga	f 1,50

PERSBERICHTEN UITSLAGEN PRACTIJKPROEVEN

18- 1-'50. Uitslag Praktijkproeven Tomaten 1948—1949.	} Zijn geplaatst in diverse tuinbouwbladen
10- 3-'50. Uitslag Praktijkproeven Wortel Berlikumer 1949.	
4-10-'50. Uitslag Praktijkproeven Tuinbonen 1949—1950.	
29-11-'50. Uitslag Praktijkproeven Bak- en Zomerwortelen 1949—1950.	
29-11-'50. Uitslag Praktijkproeven Platronde en Ronde Kroten 1949—1950.	
12-12-'50. Uitslag Praktijkproeven Pronkbonen 1950.	
21- 3-'51. Uitslag Praktijkproeven Boerenkool Westlandse 1949—1950.	
3- 9-'51. Uitslag Praktijkproeven Spitskool 1950—1951.	
7-12-'51. Uitslag Praktijkproeven Flakkesse Winterwortel 1950—1951.	
23- 1-'52. Uitslag Praktijkproeven Vroege en Herfst Rodekool 1950—1951.	
31- 3-'52. Uitslag Praktijkproeven Spruitkool 1950—1951 en 1951—1952.	

JAARVERSLAGEN ¹⁾ VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

Jaarverslag 1950. I (1951)	f 5.—
--------------------------------------	-------

¹⁾ Zolang de voorraad strekt kunnen deze publicaties franco worden toegezonden, na ontvangst van het vermelde bedrag op giro no. 425340 van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen onder vermelding van wat verlangd wordt.

**PUBLICATIES VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN
TUINBOUWGEWASSEN IN ANDERE ORGANEN OF IN BOEKVORM EVENTUEEL
IN SAMENWERKING MET ANDERE INSTELLINGEN¹⁾**

Van de artikelen, waarbij de prijs genoemd is, zijn in beperkte mate overgedrukt beschikbaar.
Overigens wende men zich tot de opgegeven bronnen.

- Boom, B. K.** De liefhebberij in het vak. De Boomkwekerij 6, no. 17, (Juni 1951), p. 133.
- Floor, J.** Enthoutjes 1. Wat er op de proeftuin van het I.V.T. te zien is. De Boomkwekerij 6, no. 20, (Juli 1951), p. 152.
- Elzenga, G.** De teelt van valeriana. Groenten en Fruit 7, no. 4, (Juli 1951), p. 57. Herba 10, no. 7, (Aug. 1951), p. 77.
- Reinders-Gouwentak, C. A.** (Lab. v. Algem. Plantk.) en **L. Smeets** (I.V.T.). De lichtbehoefte van tomaat in de winter. Med. Directeur van de Tuinbouw 14, no. 7, (Juli 1951), p. 407 f 0.15
- Keuls, M.** Het gebruik van de „Studentized Range” in aansluiting op een variationsanalyse. Med. voor de Vereniging van Statistiek 3, no. 7, (Aug. 1951).
- Floor, J.** en **P. A. Wezelenburg.** Enthoutjes 2. Nieuw opgedane ervaringen met het enten van noten. De Boomkwekerij 6, no. 21, (Aug. 1951), p. 156.
- Elzenga, G.** Kruidenooft. Herba 10, no. 7, (Aug. 1951), p. 79.
- Floor, J.** en **P. A. Wezelenburg.** Enthoutjes 3. Het enten van noten in de zomer. De Boomkwekerij 6, no. 22, (Aug. 1951), p. 159.
- Reinders-Gouwentak, C. A.** (Lab. v. Algem. Plantk.), **L. Smeets** (I.V.T.) en **J. M. Andeweg** (I.V.T.). Growth and flowering of the tomato in artificial light. 1. Vegetative development. Med. L.H.S. Deel 51, Verhandeling 2, (1951) f 0.20
- Floor, J.** en **P. A. Wezelenburg.** Enthoutjes 4. Het oculeren van noten in de winter. De Boomkwekerij 6, no. 23, (Sept. 1951), p. 172.
- Floor, J.** Enthoutjes 5. De vermeerdering van hazelaars. De Boomkwekerij 6, no. 24, (Sept. 1951), p. 173.
- Floor, J.** Enthoutjes 6. Het afleggen van onderstammen. De Boomkwekerij 7, no. 1, (Oct. 1951), p. 1.
- Gerritsen, C. J.** Walnoten en hoe ze te kweken. Huis en Hof 3, no. 9, p. 164, no. 11, p. 204 en no. 12, p. 230, (Sept., Nov., Dec. 1951).
- Floor, J.** Enthoutjes 7. Regels voor het afleggen van pruimenonderstammen. De Boomkwekerij 7, no. 2, (Oct. 1951), p. 7.
- Nannenga, E. T.** en **P. de Sonnaville.** Voorlopige indrukken omtrent de „Rode Boskoop”. De Fruitteelt 41, no. 40, (Oct. 1951), p. 686.
- Floor, J.** Enthoutjes 8. Het stekken van pruimenonderstammen. De Boomkwekerij 7, no. 3, (Nov. 1951), p. 16.
- Andeweg, J. M.** Wheatley's tomaat in het middelpunt der belangstelling. Groenten en Fruit 7, no. 17, (Nov. 1951), p. 295.
- Banga, O.** De veredeling van kruisbestuivende groentegewassen I en II. Zaadbelangen 5, no. 22, p. 249, no. 23, p. 262, (Nov. en Dec. 1951).
- Kraai, A.** Vegetatieve vermeerdering bij sluitkool. Groenten en Fruit 7, no. 23-24, (Dec. 1951), p. 416.
- Kronenberg, H. G.** Klein fruit in Amerika. De Fruitteelt, Kerstnummer 1951, p. 890.
- Floor, J.** en **W. van Soest.** Enthoutjes 10. Pruimenonderstammen. De Boomkwekerij 7, no. 6, (Dec. 1951), p. 46.
- Floor, J.** en **W. van Soest.** Enthoutjes 11. Brompton. De Boomkwekerij 7, no. 7, (Jan. 1952), p. 50.
- Bellaart, A. C.** Onderzoek van in Nederland gekweekte Chinese Rabarberwortel. Pharmaceutisch Weekblad 87, (Jan. 1952), p. 33.
- Floor, J.** en **W. van Soest.** Enthoutjes 12. Myrobolan B. De Boomkwekerij 7, no. 8, (Jan. 1952), p. 58.
- Floor, J.** en **C. J. Gerritsen.** Enthoutjes 13/14. De vermeerdering van noten; stand van zaken en perspectief. De Boomkwekerij 7, no. 9, p. 66, no. 10, p. 67, (Februari 1952).

¹⁾ Eerder verschenen publicaties zijn vermeld achterin de Mededelingen no's 1 t/m 30 van het I.V.T.